

OTAK szaktárgyi kritériumvizsga tételek
(2022-ben indult képzésben résztvevők számára)

1. A. A Naprendszer felépítése, fejlődése (bolygók típusai, a Föld mint égitest, egyéb égitestek, vázlatos fejlődéstörténet).
B. A Dunántúl társadalomföldrajzi jellemzése, Észak- és Dél-Dunántúl összehasonlítása (népesség, településszerkezet, társadalmi összetétel, gazdasági jellemzők)
2. A. A Föld belső szerkezete (kéreg, köpeny, mag, a megismerés módszerei)
B. Észak-Magyarország társadalomföldrajzi jellemzése, nyugati és keleti részének összehasonlítása (települések, etnikai kép, gazdasági jellemzők)
3. A. Lemeztektonika (bizonyítékok, lemeztípusok, lemeztalálkozások, kapcsolat földrengésekkel, vulkánossággal, hegységrendszerekkel)
B. A népességrobbanás következményeinek és kezelési lehetőségeinek bemutatása egy választott afrikai vagy dél-ázsiai térség példáján (történeti háttér; a népességrobbanás okai; regionális sajátosságok; népesedéspolitikai intézkedések, eszközeik és hatásuk)
4. A. Vulkanosság (tűzhányó- és működéstípusok, területi elrendeződés, utóvulkáni működés, vulkánok pozitív és negatív hatásai az emberi társadalom szemszögéből)
B. A hagyományos iparvidékek jelenlegi szerkezeti átalakulása egy választott térség példáján bemutatva (történeti háttér: a hagyományos iparvidékek kialakulása; regionális sajátosságok; industrializáció, dezindustrializáció; az átalakulás okai, formái és következményei)
5. A. A Föld és az élet fejlődésének főbb szakaszai (földtörténeti korok, a kontinensek helyzetének változása, az élővilág fejlődése, kihalások)
B. A Kárpát-medence etnikai és vallásföldrajzi képe (történeti háttér; regionális áttekintés: párhuzamok és eltérések; demográfiai tendenciák és előrejelzések)
6. A. Ásványi energiahordozók (kialakulás, területi elhelyezkedés, társadalmi-gazdasági jelentőségük)
B. Az Európai Unió kialakulása (előzmények, az európai integrációs folyamat fő állomásai; tagországok és csatlakozásuk időpontja, oka)
7. A. A folyóvizek hidrológiai jellemzői és felszínformáló tevékenysége (vízgyűjtő, vízállás, vízhozam, vízjárás, árvizek, a Föld nagy folyói; szakaszjelleg, teraszok, torkolattípusok)
B. Kína globális gazdasági hatalommá válásának okai és további növekedésének kérdőjelei (gazdasági reformok, világgazdasági közeg, gazdaságfejlesztési modellek, tengerentúli kínaiak, születésszabályozás, belső migráció, természeti erőforrások)
8. A. Felszín alatti vizek és karsztosodás (felszín alatti vizek jelentősége, típusai, talajvíz, belvíz, artézi víz, karsztvíz, karsztosodás formakincse)
B. A Közép-Magyarországhoz tartozó tájak komplex tájfeldrajzi jellemzése, Budapest és az agglomeráció térségének összehasonlítása (kialakulás, domborzat, hidrogeográfia, éghajlat, talajok, biogeográfia; népesség, településszerkezet, társadalmi összetétel, gazdasági jellemzők)
9. A. Az időjárási elemek és azok mérése (hőmérséklet, szél, nedvességtartalom, csapadék)
B. Magyarország külpolitikai, külgazdasági kapcsolatrendszerének fő jellemzői (szövetségi rendszerek, fő külgazdasági partnerek)

10. A. Az éghajlati elemek nagyléptékű tér- és időbeli változása (szoláris éghajlati övek, éghajlatot befolyásoló tényezők, nagy földi légközés)
B. Regionális különbségek a magyarországi népesedési folyamatok alakulásában (természetes szaporodás, termékenység, népmozgalmi egyenleg, korösszetétel)
11. A. A jelenlegi globális éghajlatváltozás lehetséges okai és következményei (természeti és társadalmi tényezőkre kitérve; éghajlatváltozás mértéke földtörténeti összehasonlításban)
B. Magyarország településhálózati képe, a településhierarchia fejlődési folyamata (történeti háttér; városfejlődési ciklusok; településhierarchia és fejlettségi különbségek; Budapest–vidék, város–falú ellentét; társadalmi, gazdasági hatások és következmények)
12. A. Globális környezeti problémák, melyek nem a klímaváltozáshoz kapcsolódnak (hulladékok; szennyvizek, különös tekintettel az óceánokra; erdőirtás; természeti erőforrások túlzó kihasználása; ökológiai lábnyom)
B. Magyarország településtípusainak bemutatása régiók szerinti összehasonlításban (funkcionális településtípusok és sajátosságaik, településszerkezet, a földrajzi tényezők szerepe a településfejlődésben)
13. A. Térképészet (térkép fogalma, tartalma, méretarány, szintvonal, színezés, jelkulcs, vetületek, térképek készítése régen és ma)
B. Társadalmi és térbeli egyenlőtlenségek az Amerikai Egyesült Államokban (amerikai társadalomideál, individualizmus, az állam szerepe; a szegénység „városodása”; neoliberális; városi és regionális egyenlőtlenségek)
14. A. A térinformatika és távérzékelés alapfogalmai, valamint eszközként való használatuk (raszter, vektor, műholdak, GPS; ingyenes online szoftverek és adatbázisok különös tekintettel az oktatásban való felhasználhatóságra)
B. Ausztrália és Brazília gazdasági szerkezetének összehasonlítása (mezőgazdaság, bányászat, ipar, szolgáltatások, szerep a globális termelési hálózatokban, a gazdaság térbeli képe)
15. A. A Föld népességének alakulása a legfontosabb demográfiai mutatók alapján (alapfogalmak; történeti áttekintés; mutatók, modellek, előrejelzések; regionális különbségek és okaik)
B. Az Alföld természetföldrajzi jellemzése (kialakulás, domborzat, hidrogeográfia, éghajlat, talajok, biogeográfia)
16. A. A tőke, az áru és a szolgáltatások globális áramlásának fő jellemzői (nemzetközi munkamegosztás, a gazdaság globalizálódása, fő kibocsátó- és célterületek, gazdasági integrációk)
B. Európa szerkezet-domborzati képe (áttekintő jellemzés a nagytájak alapján)
17. A. A mezőgazdaság fő globális termelési közzeteinek áttekintése (mezőgazdasági termelési rendszerek és típusok; regionális sajátosságok; fő termények; globális gazdasági folyamatokba tagolódás)
B. Európa éghajlati adottságai, kialakulásuk okai
18. A. A globális migráció fő jellemzői (fő útvonalak, kibocsátó és célországok, taszító és vonzó tényezők, a migráló népesség szerkezet, a nemzetközi migráció volumenének időbeli alakulása)

B. A Kárpát-medence éghajlati és biogeográfiai képe

19. A. Globális centrum-periféria egyenlőtlenlégek (történeti áttekintés; a fejlettség jelentése, mérési lehetőségei; geopolitikai háttér; következmények és kezelések)
B. A hideg övezet jellemzése (földrajzi övezet fogalma, elhelyezkedés, éghajlattípusok, felszínformálás, talaj, növény- és állatvilág), a sarkvidékek természeti adottságai és társadalmi hasznosításuk kérdései
20. A. A globális urbanizáció fő jellemzői (alapfogalmak; az urbanizáció szakaszai; urbanizációs gócpontok; globális tendenciák, hátterük és következményeik)
B. A monszun éghajlat típusai és ennek társadalmi, gazdasági hatásai ázsiai példák alapján
21. A. Érces, sókőzetek és építőipari nyersanyagok (kialakulás, területi elhelyezkedés, társadalmi-gazdasági jelentőségük)
B. Dél-Amerika demográfiai, politikai és gazdasági fejlettségi tagoltságának áttekintése (nyelvi, vallási viszonyok; népsűrűség és gazdasági fejlettség egyenlőtlenlégei; gazdaságszerkezeti különbségek; integrációk)
22. A. Az etnikai földrajz fő fogalmai és vizsgálati témái (alapfogalmak; állam és nemzet térbeli kapcsolata; kisebbségek térbeli típusai; konfliktusok)
B. A trópusi övezet jellemzése (földrajzi övezet fogalma, elhelyezkedés, éghajlattípusok, felszínformálás, talaj, növény- és állatvilág, természetelt haszonnövények) Afrika példáján
23. A. A tavak kialakulása, fizikai és kémiai jellemvonásaik, földrajzi elterjedésük
B. A posztszovjet térség etnikai, nyelvi és gazdasági fejlettségi tagoltságának áttekintése (történeti háttér: a jelenlegi tagoltság kialakulásához vezető folyamatok áttekintése; konfliktusok és geopolitikai következményeik)
24. A. A tengerek domborzata, fizikai és kémiai jellemvonásaik, a tengerpartok formálódása (a tengervíz mozgásai, tengerjárás, parttípusok)
B. Egy tetszőleges ipari vagy szolgáltató ágazat globális, nemzetállami és lokális gazdaságföldrajzi kihatásainak összevetése (globális termelési hálózatok, a nemzetállamok és a helyi szereplők hatása, különböző léptéken zajló folyamatok kölcsönhatásai)
25. A. Az energiaforrások típusai, gazdasági hasznosításuk fő jellemzői és globális egyenlőtlenlégei (megújuló és nem megújuló, fosszilis és nem-fosszilis energiaforrások; az energiatermelés és -fogyasztás globális egyenlőtlenlégei)
B. A glaciálisan átformált tájak természet- és társadalomföldrajzi bemutatása Európa példáján
26. A. Észak-Magyarország természetföldrajzi jellemzése (kialakulás, domborzat, hidogeográfia, éghajlat, talajok, biogeográfia)
B. Az Európai Unió mai helyzetének jellemzése (kialakulása, világgazdasági, világpolitikai szerepe; legfőbb intézmények; regionális egyenlőtlenlégek, társadalmi-politikai törésvonalak)
27. A. Észak- és Dél-Amerika természetföldrajzi jellemzése (szerkezet, domborzat, vízrajz, természeti erőforrások, éghajlat, biogeográfiai sajátosságok)
B. Németország és Japán gazdasági szerkezetének összehasonlítása (mezőgazdaság, bányászat, ipar, szolgáltatások, szerep a globális termelési hálózatokban, a gazdaság térbeli képe)

28. A. Afrika természetföldrajzi jellemzése (szerkezet, domborzat, vízrajz, természeti erőforrások, éghajlat, biogeográfiai sajátosságok)
B. Az Alföld társadalomföldrajzi jellemzése, a Tiszától keletre és nyugatra fekvő részeinek összehasonlítása (települések, etnikai kép, gazdasági jellemzők)
29. A. A Dunántúl tájöldrajzi jellemzése (kialakulás, domborzat, hidrogeográfia, éghajlat, talajok, biogeográfia)
B. Az idegenforgalom földrajza (turizmus természeti és társadalmi erőforrásai, gazdasági szerepe, környezeti és társadalmi hatásai, kapcsolata a közlekedéssel, jellemző turisztikai helyszínek és attrakciók)
30. A. A mérsékelt övezet jellemzése (földrajzi övezet fogalma, elhelyezkedés, éghajlattípusok, felszínformálás, talaj, növény- és állatvilág, természetett haszonnövények)
B. A földrajztudomány története (antik gyökerek, földrajzi felfedezések hatása, főbb ágazatok, gondolatok kialakulása és irányai a 19-20. században, magyar felfedezők)

ÁLTALÁNOS ÚTMUTATÓ A TÉTELEK KIDOLGOZÁSÁHOZ

A vizsgára felkészüléshez javasoljuk, hogy az összefüggéseket értsék meg, és arra fókuszáljanak, hogy mit honnan tudunk, milyen adatok, mérési módszerek lehetnek egy-egy ismeret mögött. Még ha át is veszik egymástól a tételeket (aminél jobb a saját kidolgozás), mindenképp javasoljuk, hogy minden tételnek egy kicsit önállóan is nézzenek utána. Tegyenek fel maguknak kérdéseket – akár a kidolgozott tétel alapján –, és keressék meg rá a választ.

Az általános tételek (A) kapcsán mindig gondoljanak arra, hogy ezek konkrétan milyen földrajzi helyekhez köthetők. A regionális tételek (B) kapcsán viszont jusson eszükbe, hogy milyen általános összefüggésekhez kapcsolhatók az adott terület jellemzői.